

Marga Klompē – zinātniece, politiķe un atstumto aizstāve (1912–1986)

Marga Klompē bija zinātniece un skolotāja, kas II pasaules karā darbojās Nīderlandes pretošanās kustībā. 1948. gadā viņa kļuva par Nīderlandes Ģenerālštatu deputāti un piedalījās sarunās par ANO Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju.

1952. gadā Klompē kļuva par pirmo sievieti kārtas locekli Eiropas Ogļu un tērauda kopienas Kopīgajā asamblejā, kas ir Eiropas Parlamenta priekštece. Te viņa piedalījās darbā, kas vainagojās ar Romas Līgumu pieņemšanu. 1956. gadā viņa kļuva par Nīderlandes pirmo valsts ministri, un viens no viņas panākumiem bija šās valsts pirmais likums par vispārējo sociālo aizsardzību.

Jaunības gadi

Margarēta Albertīna Marija jeb “Marga” Klompē dzimusi 1912. gada 16. augustā Nīderlandes pilsētā Arnemā. Viņa bija otrā no pieciem bērniem, kas piedzima kancelejas preču veikala īpašnieka Johanna Klompē un pirmās paaudzes vācu imigrantu Urzulas Fērdangas ģimenē.

Kad tēvs 30. gados saslima un zaudēja savu uzņēmumu, ģimene nonāca trūkumā. Pašas pieredzētā nabadzība lielā mērā ietekmēja M. Klompē. Viņa iesaistījās cīņā par atstumto un pamesto tiesībām.

Būdama apdāvināta, 1929. gadā M. Klompē iestājās Utrehtas Universitātē, kur 1937. gadā ieguva maģistra grādu. No 1932. līdz 1949. gadam viņa mācīja ķīmiju un fiziku Neimegenas Dievmātes meiteņu licejā, un 1941. gadā viņai piešķīra doktora grādu matemātikā un fizikā. Nākamajā gadā viņa sāka studēt medicīnu, taču II pasaules karš viņai neļāva pabeigt studijas. M. Klompē iestājās Nīderlandes pagrīdes pretošanās kustībā, kur kļuva par līderi un savērpa plašu tīklu no brīvprātīgajām.

Jauni apvēršņi sievietēm politikā

Pēc kara M. Klompē aizgāja politikā, kas tolaik sievietes vidū nenotika bieži. Būdama Katoliskās tautas partijas biedre, 1948. gada augustā viņa deva zvērestu Ģenerālštatu apakšpalātā – Pārstāvju palātā. M. Klompē bija Nīderlandes delegācijas sastāvā ANO, kur strādāja ANO Ģenerālās asamblejas Trešajā komitejā, kas nodarbojās ar cilvēktiesībām un humanitāriem jautājumiem, kā arī piedalījās sarunās par Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju.

M. Klompē kļuva par pirmo sievieti kārtas locekli Eiropas Ogļu un tērauda kopienas Kopīgajā asamblejā – Eiropas Parlamenta priekštecē, kuras pirmā sēde notika 1952. gadā. Līdz 1979. gada tiešajām vēlēšanām tās locekļi bija valstu parlamentu pārstāvji. 1955. gadā asambleja iecēla M. Klompē tās darba grupā, kur galvenā uzmanība tika pievērsta Eiropas Ogļu un tērauda kopienas īstenošanas uzlabošanai un pilnvaru paplašināšanai, kā arī tāda vienota tirgus izveidei, kas sniegtos tālāk par ogļu un tērauda nozari.

1956. gadā M. Klompē pameta asambleju, lai darbotos premjerministra Vilema Drēsa Nīderlandes centriski kreisajā koalīcijas valdībā, kļūdamā par pirmo sievieti, kas Nīderlandē ieņem ministra amatu. Viens no viņas lielākajiem sasniegumiem sociālā darba ministres amatā bija Vispārējās palīdzības likums, kas aizstāja agrāko likumu nabadzīgo iedzīvotāju aizsardzībai. Tiesību normas, kas stājās spēkā 1965. gadā, nodrošināja sociālo aizsardzību ikvienam. Viņa centās akcentu uz labdarību pārvirzīt uz valsts sociālās aizsardzības nodrošināšanu.

Viņas devums ir arī veco ļaužu pansionāti, kas risina Nīderlandes sabiedrības novecošanas problēmu, un Dzīvojamo piekabju likums, kas atbalsta klaidonīga dzīvesveida piekopējus. No 1966. līdz 1971. gadam viņa bija kultūras, izklaides un sociālā darba ministre Pīta de Jonga valdībā. 1971. gadā M. Klompē ieguva valsts ministres titulu – Nīderlandē augstākā līmeņa politiķi karjeras beigās tā tiek pagodināti par izciliem nopelniem.

Pēc aiziešanas no politikas M. Klompē turpināja kampaņu par starptautisko taisnīgumu un sociālo atbildību, kā arī kritizēja Dienvidāfrikas apartheīdu. M. Klompē bija stingra katoliete. Pāvests Pāvils VI viņu iecēla par Nīderlandes Nacionālās tieslietu un miera komisijas priekšsēdētāju, un viņa bija viena Katolisko augstskolu absolventu biedrības un Katoliešu brīvprātīgo dienesta dibinātājām.

Margu Klompē cienīja un apbrīvoja par viņas ticību, cilvēcību un pārliecību. Cieņa pret viņu izpaužas Nīderlandes ielu, skolu un veselības aprūpes iestāžu nosaukumos, kas nes viņas vārdu. Marga Klompē mirusi 1986. gada 28. oktobrī Hāgā.